

**Een karterend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Meerstraat te
Hillegom, gemeente Hillegom (ZH)**

K.A. Hebinck & A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2010-67

Geldermalsen
2010
ISSN 1574-6887

Colofon

Een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Meerstraat te Hillegom, gemeente
Hillegom (ZH)

ARC-Rapporten 2010-67
ARC-Projectcode 2010/079

Tekst
K.A. Hebinck & A.J. Wullink
Afbeeldingen
K.A. Hebinck & A.J. Wullink
Redactie
A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

Beheer en plaats van documentatie
ARC bv

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2010

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Hillegom, Meerstraat
Projectcode	2010/079
CIS-code	39701
Projectleider	drs. K.A. Hebinck
Contact	0345-620105, k.hebinck@arcbv.nl
Opdrachtgever	V&V Projectontwikkeling bv, dhr. M. Vink
Contact	0252-536000, m.vink@veermanenvink.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Hillegom, dhr. Bijnsdorp
Contact	0252-537319
Toetsing	RAAP, drs. I. Schutte
Contact	071-5768118

Locatiegegevens

Toponiem	Meerstraat
Plaats	Hillegom
Gemeente	Hillegom
Provincie	Zuid Holland
Kaartblad	24H
RD-coördinaten	W: 99.939/478.618 N: 99.956/478.643 O: 99.970/478.634 Z: 99.953/478.607
Oppervlakte	500 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

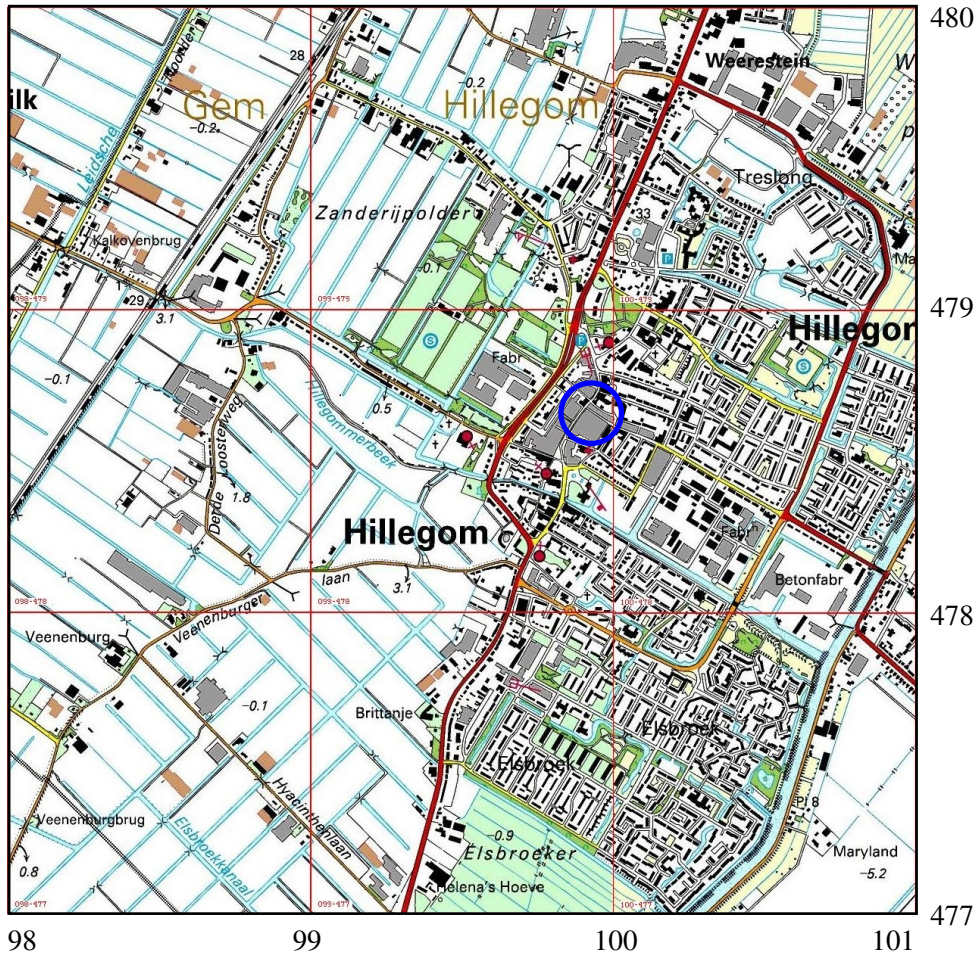
Geologie	Formatie van Naaldwijk, laagpakket van Zandvoort
Geomorfologie	Bebouwing; strandwal
Bodem	Bebouwing; beekerdgronden
Historische situatie	De onderzoekslocatie ligt aan de rand van de oude dorpskern van Hillegom
Archeologische verwachting	De onderzoekslocatie heeft door de ligging op een strandwal een hoge trefkans op archeologische resten vanaf het Neolithicum

Legenda

Onderzoekslocatie

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van V&V Projectontwikkeling bv heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Meerstraat te Hillegom. Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen nieuwbouw op de locatie. Bij deze werkzaamheden worden mogelijk archeologische waarden bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg¹ dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden. Het veldonderzoek is uitgevoerd door drs. K.A. Hebinck op 9 maart 2010. Op 18 mei zijn enkele aanvullende boringen geplaatst door drs. A.J. Wullink. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie ligt binnen de bebouwde kom van Hillegom ten zuiden van de Meerstraat waar de panden 14a en 14b hebben gestaan. De ligging van de onderzoekslocatie is weergegeven in figuur 1. Deze panden zijn inmiddels gesloopt. Op dit moment is het terrein onbebouwd. De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van 500 m². Het maaiveld ligt op een hoogte van 1,6 m +NAP.

1.3 Overzicht van de geplande werkzaamheden

De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit de nieuwbouw van een winkelpand met appartementen. Onder deze nieuwbouw zal een parkeergarage worden gerealiseerd. Hierbij zal de bodem tot een diepte van 3,5 tot 4 meter beneden maaiveld worden verstoord.

1.4 Onderzoeksgeschiedenis

In januari 2004 is een bureau-onderzoek en verkennend booronderzoek op de onderzoekslocatie verricht door ARC bv (Buitenhuis 2004). De resultaten en aanbevelingen van dit onderzoek vormen het uitgangspunt voor het huidige karterend veldonderzoek en is hieronder weergegeven:

Uit het bureau- en booronderzoek kan geconcludeerd worden, dat het onderzochte terrein en de naaste omgeving ligt op het Oude Duin. Recente versterking door bebouwing en sloop heeft echter de bovenste 2,00 m van de bodem ernstig verstoord.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

Hierdoor is er geen oud oppervlak aanwezig, en is de kans om archeologische resten uit de periode na de duinvorming (Middeleeuwen) gering. Vroegere bewoning in het duin is niet met zekerheid vast te stellen. Alleen houtskoolpartikels dan wel plantenresten in een deel van de boringen wijzen mogelijk op een horizont die door menselijke activiteiten is beïnvloed. Gezien vondsten in de omgeving zou deze horizont uit het Laat- Neolithicum dan wel (Vroege) Bronstijd kunnen stammen. Wat er onder het eindniveau van de boringen bevindt, ca. 3,00–3,50 m beneden straatniveau, is onbekend.

Bovenstaande conclusie en waardering leidt er toe, het terrein slechts een niet duidelijk archeologische waarde toe te kennen. De kans om op het terrein, binnen de door de voorgenomen activiteiten versturende diepte, nog intacte archeologie van waarde te vinden is onzeker. Nader archeologisch onderzoek van de horizont met houtskoolpartikels dient daarom plaats te vinden. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek gezien de bodemopbouw uit te voeren in de vorm van een karterend booronderzoek.

1.5 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waardierend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waardierend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.6 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. Hiertoe zijn binnen het onderzoeksgebied in totaal 10 boringen gezet tot een diepte van minimaal 200 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing, verspreid over de locatie geplaatst. De positie van de boringen is ingemeten met behulp van meetlinten. De maaiveldhoogte is bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor het boren is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 12 cm en een zuigerboor met een diameter van 3 cm en een lengte van 1 m. In een later stadium zijn twee aanvulende boringen verricht tot 4 m –mv. Hiervoor is tot 2 m –mv geboord met een edelman met een diameter van 12 cm, waarna het boorgat is voor zien van een *casing*, zodat het gat niet dichtliep. Daarna is met een zuigerboor van 2 m doorgeboord tot 4 m –mv. De bodemopbouw is beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). Het opgeboorde materiaal is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Het zeefresidu is onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. Door de aard van het landgebruik (begroeid/verhard) is er geen oppervlaktekartering uitgevoerd.

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

2.1 Booronderzoek

Het booronderzoek is uitgevoerd als karterend booronderzoek. Hiertoe zijn op de onderzoekslocatie tien boringen gezet tot een diepte van 240 tot 260 cm –mv. Op deze diepte zijn de boringen gestaakt, doordat door het grondwater het boorgat weer snel volliep. De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in bijlage 1.

De bodem op de onderzoekslocatie bestaat geheel uit zwak siltig zand. Het betreffen strandwalafzettingen die behoren tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort. De top van deze strandwalafzettingen is tot een diepte van 80 (boring 4) tot 140 cm –mv (boring 1) vergraven. De diepte van de verstoring komt overeen met de verstoring zoals die is aangetroffen bij het verkennend booronderzoek. Het vergraven pakket bestaat uit grijsgeel tot bruingrijs zand, waarin in alle boringen bouwpuin (mortel, baksteen en plastic) is aangetroffen. Hieruit blijkt dat de bodem recent verstoord is, waarschijnlijk bij de sloop van het pand op de onderzoekslocatie. Boring 2 moest op een diepte van 80 cm –mv op dit puin worden gestaakt. Onder het verstoorde pakket ligt (licht) geelgrijs zand, dat in boring 4, 6 – 8 op een diepte van 140 tot 200 cm –mv overgaat in grijs zand. Bij het verkennend booronderzoek zijn in dit pakket mogelijk spikkels houtskool aangetroffen. Bij het huidige karterende booronderzoek zijn in de onverstoorde strandwalafzettingen kleine spikkels plantenresten aangetroffen. In boring 9 is ook een dun bandje met plantenresten op een diepte van 230 cm –mv waargenomen. In alle boringen is sprake van natuurlijk materiaal en is er geen houtkool aangetroffen. Ook andere archeologische indicatoren zijn in geen van de boringen aangetroffen.

In eerste instantie is het, door het hoge grondwater, niet gelukt om dieper dan 2,6 m –mv te boren. Omdat het echter mogelijk is dat er beneden dit niveau nog bewoningshorizonten aanwezig zijn, heeft de toetsende instantie, RAAP, verzocht om twee extra boringen tot 4 m –mv te plaatsen. Deze twee boringen 11 en 12 komen wat betreft bodemopbouw overeen met de overige boringen. Tot respectievelijk 130 en 100 cm –mv een geroerd, puinhoudend zandpakket en daar onder, tot 400 cm –mv, het oorspronkelijke moedermateriaal, zwak siltig, kalkhoudend zand. Binnen dit pakket strandwalafzettingen zijn geen organische resten of humeuze niveaus aangetroffen. Het gehele pakket is kalkrijk. Het zand is ook gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

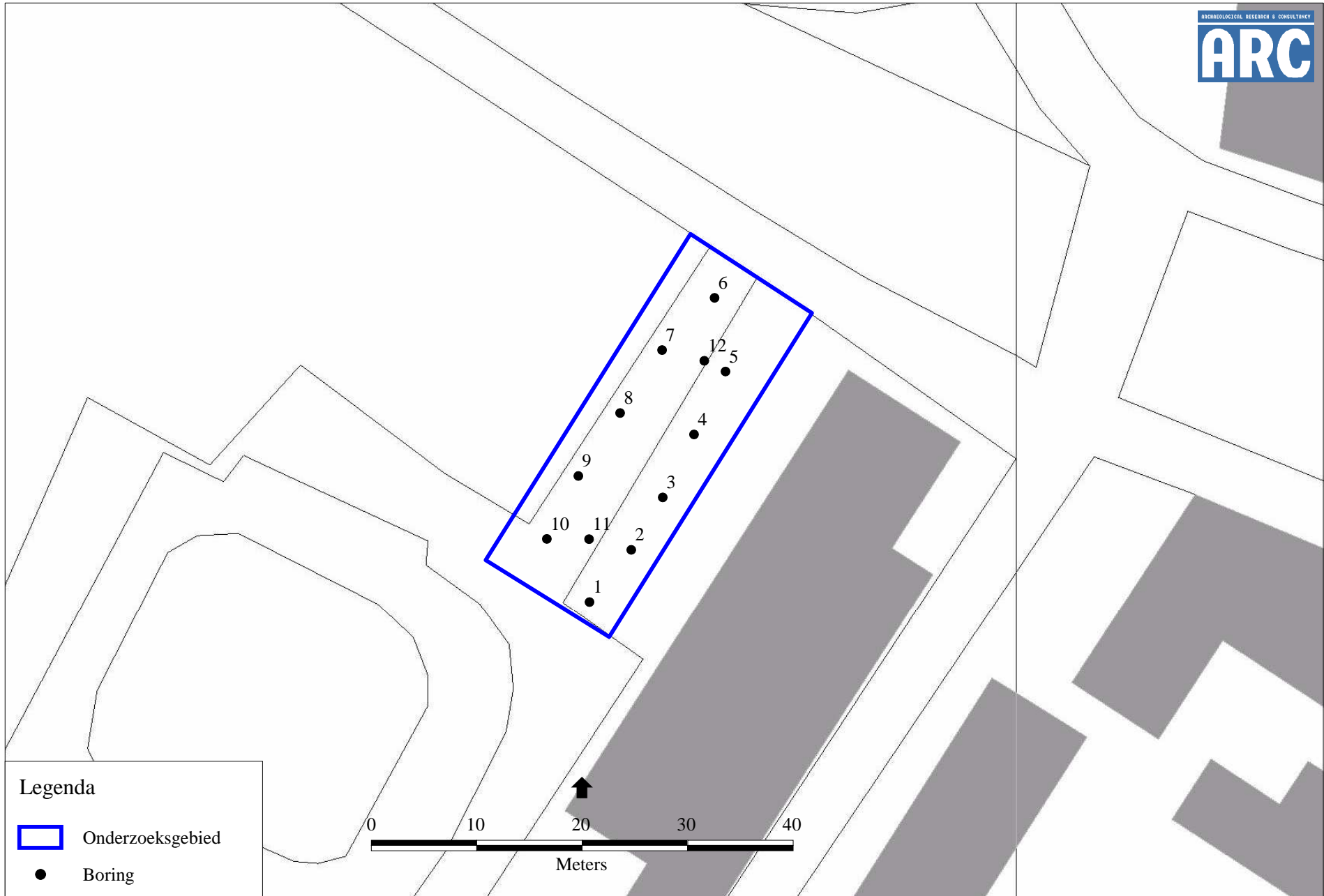
De onderzoekslocatie ligt binnen de dorpskern van Hillegom op een strandwal. Door de ligging op de strandwal heeft de onderzoekslocatie een hoge trefkans op archeologische resten vanaf het Neolithicum. De locatie is in het verleden bebouwd geweest, maar dit pand is al gesloopt. Uit het voorgaande verkennend booronderzoek is gebleken dat hierbij de bodem tot een diepte van 140 cm –mv is verstoord. Uit dit onderzoek bleek ook dat er onder deze versoring mogelijk nog een intact archeologisch niveau met houtskoolspikkels uit het Laat-Neolithicum dan wel (Vroege) Bronstijd aanwezig is. Bij het huidige karterend booronderzoek is wederom gebleken dat de bodem tot een diepte van 80 tot 140 cm –mv verstoord is. Hieronder zijn tot een diepte van 400 cm –mv intacte strandwalafzettingen aangetroffen. Binnen deze strandwalafzettingen zijn alleen natuurlijke plantenresten aangetroffen. In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren waargenomen. Het mogelijk archeologische niveau dat op basis van het verkennend booronderzoek werd verwacht is binnen de onderzoekslocatie niet aangetroffen. Er wordt dan ook geconcludeerd dat er waarschijnlijk geen sprake is van een archeologische vindplaats binnen de onderzoekslocatie.

4 Aanbeveling

Uit het karterend inventariserend veldonderzoek blijkt dat binnen het onderzoeksgebied waarschijnlijk geen archeologische waarden aanwezig zijn. Daarom wordt de aanbeveling gedaan dat vervolgonderzoek op de onderzoekslocatie niet noodzakelijk is. Geadviseerd wordt dan ook om de onderzoekslocatie vrij te geven. Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Hillegom, om het terrein definitief vrij te geven. De archeologische meldingsplicht blijft echter van kracht. Mochten er op de locatie alsnog archeologische sporen worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld te worden gemeld bij het bevoegd gezag.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Buitenhuis, H., 2004. *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van grondboringen aan de Meerstraatpromenade te Hillegom, gemeente Hillegom (Z.-H.)*. Groningen (ARC-Rapporten 2004-2).
- Mulder, E.J.F. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

Afbeelding 2. Het onderzoeksgebied.

Bijlage 1 Boorstaten

Locatiebepaling	gemeten, GPS
Referentievlak	Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, actueel hoogtebestand
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	10 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)	s1	zwak siltig
Z zand		

bijmengsel (onderdeel lithologie)

boring 1	<i>RD-X: 99.959. RD-Y: 478.600. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
60 Zs1	bruingrijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
100 Zs1	bruingrijs	scherp	<i>Vlekken: sterk gevlekt, donker geel. Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
140 Zs1	donker bruingrijs	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, zwart. Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
250 Zs1	licht geelgrijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.</i>
boring 2	<i>RD-X: 99.963. RD-Y: 478.605. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
80 Zs1	bruingrijs	gestaakt	<i>Archeologische indicatoren: puin. Opmerkingen: tot 5x gestaakt op puin.</i>
boring 3	<i>RD-X: 99.966. RD-Y: 478.610. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
50 Zs1	donker grijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
100 Zs1	donker grijs	scherp	<i>Vlekken: sterk gevlekt, licht geel. Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
240 Zs1	geelgrijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.</i>
boring 4	<i>RD-X: 99.969. RD-Y: 478.616. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
80 Zs1	bruingrijs	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
160 Zs1	geelgrijs	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.</i>
250 Zs1	grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Opmerkingen: spikkels plr.</i>
boring 5	<i>RD-X: 99.972. RD-Y: 478.622. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
120 Zs1	bruingrijs	scherp	<i>Vlekken: licht gevlekt, licht geel. Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
240 Zs1	licht geelgrijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Plantenresten: spoor.</i>

boring 6 RD-X: 99.971. RD-Y: 478.629. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
70 Zs1	grijsgeel	geleidelijk	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.
90 Zs1	grijsbruin	scherp	Vlekken: matig gevlekt, donker geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
140 Zs1	licht grijs	geleidelijk	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.
260 Zs1	grijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.

boring 7 RD-X: 99.966. RD-Y: 478.624. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
70 Zs1	bruingrijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
95 Zs1	bruingrijs	scherp	Vlekken: sterk gevlekt, grijs. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
180 Zs1	geelgrijs	geleidelijk	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.
250 Zs1	grijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.

boring 8 RD-X: 99.962. RD-Y: 478.618. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Zs1	bruingrijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
110 Zs1	bruingrijs	scherp	Vlekken: sterk gevlekt, geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
200 Zs1	grijsgeel	geleidelijk	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.
240 Zs1	grijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.

boring 9 RD-X: 99.958. RD-Y: 478.612. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
60 Zs1	bruingrijs	scherp	Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
100 Zs1	bruingrijs	scherp	Bodemkundige interpretaties: vergraven.
240 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Opmerkingen: bandje plr op 230.

boring 10 RD-X: 99.955. RD-Y: 478.606. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

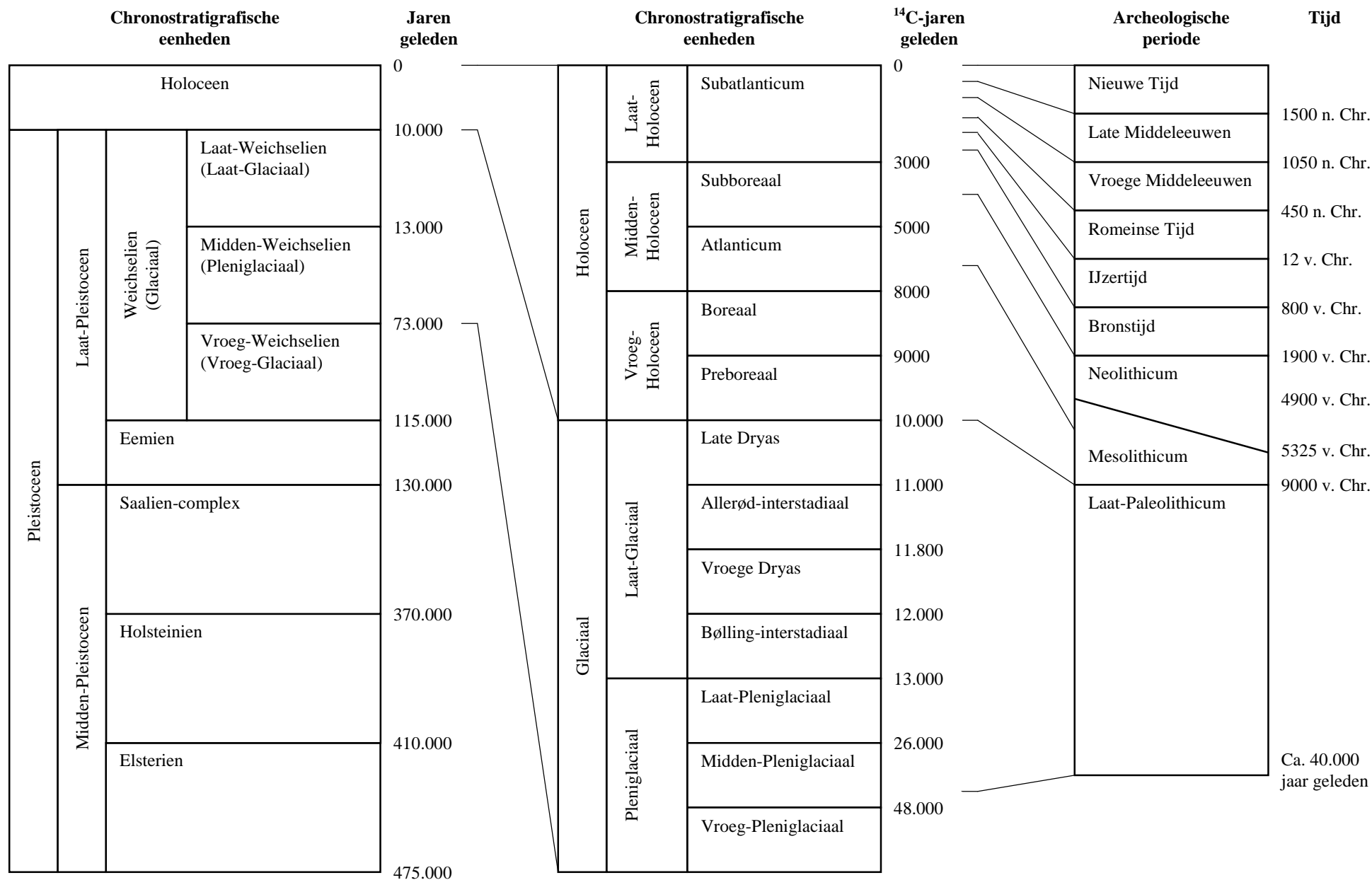
diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1	grijsgeel	scherp	
100 Zs1	donker bruingrijs	scherp	Vlekken: licht gevlekt, zwart. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
130 Zs1	bruingrijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
260 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.

boring 11 RD-X: 99.959. RD-Y: 478.606. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
130 Zs1	donker geelgrijs	scherp	Kalkgehalte: kalkrijk. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: sterk puinhoudend.
400 Zs1	donker geel	beëindigd	Kalkgehalte: kalkrijk.

boring 12 RD-X: 99.970. RD-Y: 478.623. Maaiveld: 1,50. Boormethode: edelmanboring, zuigerboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
100 Zs1	donker geelgrijs	scherp	Kalkgehalte: kalkrijk. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: sterkpuinhoudend.
120 Zs1	geel	scherp	Kalkgehalte: kalkrijk.
400 Zs1	donker geel	beëindigd	Kalkgehalte: kalkrijk.

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.